

ЂОРЂЕ ВУКАДИНОВИЋ, ГЛАВНИ УРЕДНИК УГЛЕДНОГ ЧАСОПИСА „НОВА СРПСКА ПОЛИТИЧКА МИСАО”, ЕКСКЛУЗИВНО ЗА „НАЦИЈУ”

Српска квадратура круга

„Нема места за бахатост, јуначење, инат и импровизацију који су били карактеристични за Милошевићево раздобље. С друге стране, ако је сав смисао политике у беспоговорном испуњавању захтева који стижу из Брисела и Вашингтона, онда нам влада, парламент и избори и не требају, већ само неколико локалних ‚вршилаца дужности’. Способност једне државне политике се и састоји управо у томе да нађе меру између поменутих екстрема, то јест да реализује максимум националних интереса, водећи при томе рачуна о својој величини, својим ресурсима и сопственом положају у геополитичком универзуму”

НАЦИЈА ПРЕС

Пре-лаз из-ме-ђу го-ди-на, вре-ме су-ми-ра-ња и пред-ви-ђа-ња, ве-ро-ват-но је пра-ви тре-ну-так за ова-кав раз-го-вор и ова-квог са-го-вор-ни-ка. Ћор-ђе Ву-ка-ди-но-вић је-дан је од нај-у-глед-ни-јих ме-ђу оним по-ли-тич-ким ана-ли-ти-ча-ри-ма и те-о-ре-ти-ча-ри-ма ко-ји се пи-шу без зна-ка на-во-да, без огра-да и по-до-зре-ња. Нај-ви-ши реј-тинг ча-со-пи-са *Но-ва срп-ска по-ли-тич-ка ми-сао*, свих ње-го-вих шам-па-них и *on li-ne*
из-да-ња, не-по-би-тан је до-каз то-ме у при-лог.

• По зна то је да сте би ли оштар и прин ци пи је лан кри ти чар пр ве вла де на кон де цем бра 2000, оне Ћин ђи ће ве (и Жив ко ви ће ве). Ка ко оце ну је те до са да шњи рад и учин ке Ко шту ни чи не ко а ли ци о не ма њин ске вла де?

Да, био сам за-и-ста ве-о-ма оштар кри-ти-чар ДОС-а и ње-го-ве вла-сти. И ве-ро-ват-но био ме-ђу пр-ви-ма ко-ји су још та-мо у но-вем-бру 2000, да-кле, пре де-цем-бар-ских из-бо-ра, јав-но ре-кли да би и за са-ме пе-то-ок-то-бар-ске по-бед-ни-ке и за де-мо-кра-ти-ју у Ср-би-ји би-ло бо-ље да се ДОС што пре рас-ту-ри, од-но-сно пре-гру-пи-ше у не-ке 3-4 ко-ло-не. Раз-у-ме се да то њи-ма, тад ка-да су се ко-нач-но до-ко-па-ли нов-ца и вла-сти, на па-мет ни-је па-да-ло. Знао сам да је то ло-ше, али је тек ова не-дав-на по-пла-ва „ин-сај-дер-ских” књи-га и све-до-че-ња по-ка-за-ла ко је све и ка-ко тих го-ди-на вла-дао Ср-би-јом. У од-но-су на тај ре-жим, баш као и онај Ми-ло-ше-ви-ћев, Ко-шту-ни-ца озна-ча-ва не-ку фор-му по-лу(дис)кон-ти-ну-и-те-та. Ко-шту-ни-чи-на ма-њин-ска вла-да је не-ка вр-ста пре-ла-зног ре-ше-ња и там-по-на из-ме-ђу два љу-то и не-по-мир-љи-во за-ва-ђе-на бло-ка, две Ср-би-је на иви-ци су-ко-ба, ко-је оли-ча-ва-ју ДС и СРС. То је по-зи-ци-ја ко-ја, ако се до-бро ис-ко-ри-сти и пред-ста-ви као га-рант уну-тра-шње и ре-ги-о-нал-не ста-бил-но-сти, мо-же би-ти по-бед-нич-ка, па чак и спа-со-но-сна, али чи-ни се да ова Ко-шту-ни-чи-на хе-те-ро-ге-на вла-да ни-је би-ла у ста-њу да по-ли-тич-ки и сим-бо-лич-ки оку-пи ту тре-ћу, од-но-сно, по-тен-ци-јал-но пр(а)ву Ср-би-ју.

• Да ли је Ко шту ни ца до и ста ус пео да на пра ви су штин ски от клон од оно га што је у пе ри о ду Ћин ђи ће ве вла де би ло нај спор ни је, на ро чи то ко руп ци је у са мом вр ху вла сти, ути ца ја круп ног ка пи та ла сум њи вог по ре кла на вла ду, као и по ве за но сти вла сти са кри ми нал ним цен три ма мо ћи?

Известан от-клон је на-пра-вљен, али не у до-вољ-ној ме-ри. На-и-ме, не-ма сум-ње да је Ко-шту-ни-ца лич-но ап-со-лут-но имун на ту вр-сту ис-ку-ше-ња, а ми-слим да и у

ње-го-вом окру-же-њу то-га има не-што ма-ње не-го ра-ни-је. С дру-ге стра-не, си-гур-но да су-штин-ски от-клон још увек ни-је на-пра-вљен, од-но-сно ни-је до-вољ-но ви-дљив, и за-то је, ре-ци-мо, од огром-не ва-жно-сти да се ова афе-ра са „Моб-те-лом” ис-те-ра до кра-ја. Го-ди-на-ма је пред очи-ма чи-та-вог на-ро-да и свих над-ле-жних слу-жби бес-кру-пу-ло-зно пот-кра-да-на др-жа-ва, и не са-мо да ни-ко ни-је ни-шта пред-у-зи-мао да то спре-чи, не-го се уз ор-ке-стри-ра-ну лар-му ин-те-лек-ту-ал-них и ме-диј-ских ла-ке-ја тво-рац те уј-дур-ме пред-ста-вљао као вр-хун-ски до-бро-твор и мал-те-не но-ви на-ци-о-нал-ни ме-си-ја. И ко зна до-кле би то та-ко ишло да се ни-је пре-ви-ше за-нео, из-гу-био осе-ћај за ре-ал-ност и по-чео су-ви-ше да сме-та ка-ко вла-сти, та-ко и сво-јој тај-кун-ској са-бра-ћи. Али без об-зи-ра на раз-ло-ге ко-ји су мо-ти-ви-са-ли овај об-ра-чун, де-ма-ски-ра-ње По-тем-ки-но-вог се-ла зва-ног БК им-пе-ри-ја мо-гло би би-ти кру-пан по-ен за Ко-шту-ни-чи-ну вла-ду и пр-ви симп-том по-нов-ног ус-по-ста-вља-ња пре-ко по-треб-ног др-жав-ног ауто-ри-те-та. Но, уко-ли-ко се ко-ла по-но-во сло-ме са-мо на Ка-ри-ћу, па и то опет по-ло-вич-но, ефе-кат ће би-ти го-то-во ни-шта-ван.

НО-ВИ ЕКС-ПЕ-РИ-МЕНТ, СТА-РИ ЗА-МОР-ЧИ-ЋИ

• У од-но-су на раз-до-бље Ћин-ђи-ће-ве вла-де, да ли се не-што ва-жно про-ме-ни-ло у од-но-су пре-ма стра-ном фак-то-ру?

Ци-ни-ци би ре-кли да се ни-је про-ме-ни-ло ни-шта, осим што Ко-шту-ни-ца на-мр-го-ђе-но и са окле-ва-њем чи-ни оно што су прет-ход-не две вла-де чи-ни-ле са ра-до-шћу и удво-рич-ком сер-вил-но-шћу. Па чак чи-ни и ви-ше, с об-зи-ром да му на-ци-о-нал-на и па-три-от-ска ре-пу-та-ци-ја ко-ју по-се-ду-је да-је ви-ше про-сто-ра и сма-њу-је уну-тра-шњи от-пор ње-го-вим по-те-зи-ма. Ипак, не бих ре-као бих да је баш та-ко. По-ло-жај у ко-ме се да-нас на-ла-зе Ср-би-ја и срп-ски на-род то-ли-ко је не-за-ви-дан да ту не-ма мно-го мо-гућ-но-сти за са-мо-стал-ну спољ-ну по-ли-ти-ку – уоста-лом, да-нас у све-ту по-сто-ји све-га 5-6 зе-ма-ља, а мо-жда чак и са-мо две, ко-је су пот-пу-но су-ве-ре-не у кла-сич-ном сми-слу те ре-чи. А по-го-то-во не-ма ме-ста за ба-ха-тост, ју-на-че-ње, инат и им-про-ви-за-ци-ју ко-ји су би-ли ка-рак-те-ри-стич-ни за Ми-ло-ше-ви-ће-во раз-до-бље. С дру-ге стра-не, ако се сав сми-сао по-ли-ти-ке са-сто-ји у бес-по-го-вор-ном ис-пу-ња-ва-њу зах-те-ва ко-ји сти-жу из Бри-се-ла и Ва-шинг-то-на,

он-да нам вла-да, пар-ла-мент и из-бо-ри и не тре-ба-ју, већ са-мо не-ко-ли-ко ло-кал-них „вр-ши-ла-ца ду-жно-сти”. Спо-соб-ност јед-не др-жав-не по-ли-ти-ке се и са-сто-ји упра-во у то-ме да на-ђе ме-ру из-ме-ђу по-ме-ну-тих экс-тре-ма, то јест да ре-а-ли-зу-је мак-си-мум на-ци-о-нал-них ин-те-ре-са, во-де-ћи при то-ме ра-чу-на о сво-јој ве-ли-чи-ни, сво-јим ре-сур-си-ма и соп-стве-ном по-ло-жа-ју у ге-о-по-ли-тич-ком уни-вер-зу-му. Про-блем је што ова власт, ка-да је реч о спољ-ној по-ли-ти-ци, не го-во-ри јед-ним гла-сом. Та-ко да на јед-ној стра-ни има-те Дра-шко-ви-ћа (ту је не-где и Ла-бус), на дру-гој Та-ди-ћа, а на тре-ћој Ко-шту-ни-цу. Па чак и то не би мо-ра-ло ауто-мат-ски да бу-де ло-ше уко-ли-ко би они, во-ђе-ни искре-ним па-три-о-ти-змом, же-ле-ли и уме-ли да се ко-ор-ди-ни-шу, ма-ло су-спрег-ну ам-би-ци-је и ани-мо-зи-те-те, и сво-је зва-нич-не и не-зва-нич-не ве-зе ста-ве у слу-жбу оп-ште ства-ри. Али то де-лу-је као уто-пи-ја.

• Чињеница је да финансијски систем, монетарну и инвезицијску политику, као и битне елементе приватизације, данас контролишу исте политичке снаге и лобисти као и у време Ђинђићеве владе. Како то објашњава те?

Једним делом је то стицај политичких околности и чињенице да су припадници неформалне групе која је након 5. октобра 2000. преузела главну реч у економскофинансијској сфери негде средином 2003. осетили да се ближи крај ере Д(О)С-а, те се на време престројили, па чак и убрзали пад Живковићевог кабинета. Али постоји ту и један пре суднији разлог, који није само локалног карактера. Крајем осамдесетих година свет није остао само са једном суперсилом, него и са једном глобалном мегаидеологијом. Либерални капитализам, и то у свом радикалном, „неолибералном”, корпоративнокапиталистичком облику, остао је без реалне теоријске и практичне алтернативе – нарочито у сфери економије, и нарочито у транзитним и транзицијским земљама европског истока и југоистока. Тако је једна по-ма-ло ка-ри-ка-ту-рал-на и дај-це-сти-ра-на вер-зи-ја чи-ка-шке еко-ном-ске шко-ле и уче-ња Мил-то-на Фрид-ма-на и Фри-дри-ха Ха-је-ка, ко-ја у том об-ли-ку ни-је при-ме-ње-на – по-го-то-во не успе-шно – ни-где у за-пад-ном све-ту, по-ста-ла на-ша суд-би-на, са-мо уско-чив-ши на упра-жње-но ме-сто „со-ци-ја-ли-стич-ког са-мо-у-пра-вља-ња” као вр-хов-не по-лит-еко-ном-ске дог-ме. Циљ экс-пе-ри-мен-та се про-ме-нио, али су за-мор-ци оста-ли исти. А сва-ка но-ва ве-ра, по-го-то-во кад је кон-јунк-тур-на, тра-жи и про-из-во-ди ре-ги-о-нал-не апо-сто-ле, све-це и пр-во-све-ште-ни-ке. И сви они из-гле-да-ју и го-во-ре слич-но, без об-зи-ра из ко-је зе-мље или стран-ке до-ла-зи-ли и да ли се зо-ву Ла-бус, Ђе-лић, Је-ла-шић, Пи-тић, Па-ри-во-дић, Вла-хо-вић или Бу-ба-ло.

ПО-ТЕР-НИ-ЦА ЗА „НА-ЦИ-О-НАЛ-НИМ ИН-ТЕ-РЕ-СОМ“

• Ге не рал но, српска стра тешка по зи ци ја (на уну тра шњем, ре ги о нал ном и ши рем ме љу на род ном пла ну) и да ље је не ве се ла. Про це си ко ји су у то ку – при сил на уни та ри за ци ја БиХ про тив но Деј тон ском ми ров ном спо ра зу му, ре фе рен дум о не за ви сно сти Цр не Го ре под вр ло спор ним усло ви ма, пре го во ри о ко нач ном ста ту су КиМ, ли ци ти ра ње оп шти на ма на ју гу цен трал не Ср би је – пружа ју ви ше осно ва за раз ми шља ње о нај цр ним сце на ри ји ма, не го осно ва за на ду у „пра ве дан мир ” и ста би ли за ци ју?

Не-ма ни-ка-кве сум-ње да по-глед на – нај-бла-же ре-че-но – не-ве-се-ле уну-тра-шње по-ли-тич-ке и дру-штве-не при-ли-ке, као и спољ-но-по-ли-тич-ке окол-но-сти, не да-је мно-го осно-ва за оп-ти-ми-зам, те да су раз-ли-чи-ти цр-ни сце-на-ри-ји мно-го из-глед-ни-ји од оних не-што по-вољ-ни-јих. Упра-во за-то нам је и по-треб-на ре-а-ли-стич-на ди-јаг-но-за, да би се са-гле-да-ли про-бле-ми, утвр-ди-ли при-о-ри-те-ти и за-кљу-чи-ло где су нај-ве-ће опа-сно-сти, а где евен-ту-ал-не шан-се. Тре-ба ви-де-ти шта је то за шта се има сми-сла бо-ри-ти, где по-ку-ша-ти ку-по-ва-ти вре-ме, где се-ћи и шта жр-тво-ва-ти. Али прет-ход-но мо-ра-те има-ти ка-ко-та-ко сре-ђе-ну др-жа-ву и еле-мен-тар-ни дру-штве-ни кон-сен-зус. На-жа-лост, у Ср-би-ји још не-ма кон-сен-зу-са ни око то-га да ли уоп-ште по-сто-ји та-ко не-што као „на-ци-о-нал-ни ин-те-рес” (или је то са-мо из-ми-шљо-ти-на „ет-но-на-ци-о-на-ли-ста” и дру-гих ре-тро-град-них сна-га), ни да ли нам је кон-сен-зус уоп-ште по-тре-бан, а ка-мо-ли око то-га у че-му би се он мо-гао са-сто-ја-ти.

• Окви ри за пре го во ре о ста ту су КиМ, баш као и „пре по ру ке Ве не ци јан ске ко ми си је за ре фе рен дум у Цр ној Го ри, оста вља ју ути сак на мер не не до ре че но сти. Да ли је то знак да „ме љу на род ни ме ди ја то ри

”
дре ше се би ру ке и оста вља ју про стор да све оп ци је бу ду отво ре не, или има не ко друк чи је зна че ње?

С јед-не стра-не, пре-го-ва-рач-ки окви-ри и тре-ба да бу-ду ре-ла-тив-но ши-ро-ки да би уоп-ште има-ло о че-му да се пре-го-ва-ра и да би се оста-ви-ло про-сто-ра за ком-про-мис из-ме-ђу су-прот-ста-вље-них стра-на. Ме-ђу-тим, ни-ко за-пра-во и не ра-чу-на озбиљ-но са мо-гућ-но-шћу да Ср-би и Ал-бан-ци, од-но-сно, цр-но-гор-ска власт и опо-зи-ци-ја, мо-гу и же-ле о би-ло че-му да се до-го-во-ре, та-ко да ела-стич-не пре-го-ва-рач-ке плат-фор-ме у слу-ча-је-ви-ма ко-је по-ми-ње-те за-и-ста слу-же са-мо ме-ђу-на-род-ним фак-то-ри-ма и без-број-ним „ме-ди-ја-то-ри-ма” да др-же отво-ре-ним што ви-ше оп-ци-ја, и пре-ло-ме у по-след-њи час, у скла-ду са ме-ђу-соб-ним од-но-сом сна-га и про-це-ном соп-стве-них ин-те-ре-са у том тре-нут-ку. А у ме-ђу-вре-ме-ну се раз-ли-чи-те „отво-ре-не мо-гућ-но-сти” (по прин-ци-пу шта-па и шар-га-ре-пе) на-из-ме-нич-но ко-ри-сте за при-ти-ске и уце-не на обе стра-не ра-ди из-ну-де што број-ни-јих усту-па-ка у пи-та-њи-ма (на при-мер, еко-ном-ским, или вој-но-без-бед-но-сним) ко-ја уоп-ште ни-су пред-мет кон-крет-ног спо-ра ни пре-го-во-ра, али је-су, или мо-гу би-ти, од ин-те-ре-са за по-је-ди-не ме-ђу-на-род-не по-сред-ни-ке. Што је нај-го-ре, и ова отво-ре-ност плат-фор-ми и пре-по-ру-ка Кон-такт гру-пе, од-но-сно Ве-не-ци-јан-ске ко-ми-си-је, при-лич-но је дво-сми-сле-на. Њи-ма се, на при-мер, са-свим екс-пли-цит-но кон-ста-ту-је „не-мо-гућ-ност по-врат-ка Ко-со-ва на ста-ње од пре 1999” и исто та-ко екс-пли-цит-но ус-кра-ћу-је пра-во цр-но-гор-ским др-жа-вља-ни-ма ко-ји жи-ве у Ср-би-ји да гла-са-ју на бу-ду-ћем цр-но-гор-ском ре-фе-рен-ду-му, док се, на дру-гој стра-ни, ре-ше-ња ко-ја би нам мо-гла ићи у при-лог на-во-де вр-ло нео-д-ре-ђе-но, а ко-сов-ска не-за-ви-сност уоп-ште не по-ми-ње ме-ђу ис-кљу-че-ним оп-ци-ја-ма. Дру-гим ре-чи-ма, пре-го-ва-рач-ки окви-ри је-су ре-ла-тив-но ши-ро-ки, али ни-су уоп-ште не-у-трал-ни, не-го већ од стар-та до-ста на-хе-ре-ни на јед-ну стра-ну, ко-ја је опет до-ста уда-ље-на у од-но-су на ве-ћи-ну срп-ских на-ци-о-нал-них и др-жав-них при-о-ри-те-та. То је на-про-сто чи-ње-ни-ца, ко-ја не тре-ба да слу-жи као али-би, ни-ти по-вод за ко-лек-тив-ну па-ра-но-ју, али се мо-ра има-ти на уму при-ли-ком по-ста-вља-ња соп-стве-них на-ци-о-нал-них ци-ље-ва и стра-те-ги-је.

НАД-РА-СТА-ЊЕ „ЛО-ШИХ СЦЕ-НА-РИ-ЈА”

• Да ли је српска страна учињеница барем онај неопходни мим, на унутрашњем и спољашњем плану, да што спремнија уђе у те расплеће?
(Како, у том смислу, оцењујете државне кључеве тих политичких фактора)

у зе мљи, од Та ди ћа, пре ко Ко шту ни це, до Ни ко ли ћа?)

Ма ка-ко ми-сли-ли о њи-ма, тре-ба при-зна-ти да по-ме-ну-та трој-ка углав-ном не сно-си од-го-вор-ност за еска-ла-ци-ју по-ме-ну-тих про-бле-ма – по-го-то-во оног ко-сов-ског – ко-ји по-ти-чу из про-шлог ве-ка и плод су (не)ра-да и за-блу-да прет-ход-них ге-не-ра-ци-ја срп-ских по-ли-ти-ча-ра. Игром слу-ча-ја, на њих ће тро-ји-цу (но, нај-ве-ћим де-лом ипак на са-мог Ко-шту-ни-цу) па-сти те-рет од-го-вор-но-сти за раз-ре-ше-ње ових пре-те-шких на-ци-о-нал-них ениг-ми, укљу-чу-ју-ћи и оно што се еуфе-ми-стич-ки на-зи-ва „пу-на са-рад-ња са Ха-шким три-бу-на-лом”. Иако да-ле-ко од то-га да бу-ду су-пер-ме-ни ка-кве би зах-те-ва-ла ду-би-на на-шег др-жав-ног и на-ци-о-нал-ног по-но-ра, Ко-шту-ни-ца, Ни-ко-лић и Та-дић сва-ка-ко ни-су нај-го-ре што се, на-кон све-га, Ср-би-ји мо-гло до-го-ди-ти у ка-дров-ско-по-ли-тич-ком сми-слу. У сва-ком слу-ча-ју, пред-сто-је-ћа го-ди-на би-ће тест за сву тро-ји-цу. Ко-нач-но ће се по-ка-за-ти да ли Ко-шту-ни-чи-но окле-ва-ње и спо-рост чи-не са-мо део ње-го-ве лу-ка-ве стра-те-ги-је и има-ју у се-би не-што од оне слав-не Ку-ту-зо-вље-ве дре-мљи-во-сти – или су пак по-сле-ди-ца пу-ког сме-те-ња-штва. Да ли је Бо-рис Та-дић оно што би же-лео да бу-де – аутен-тич-ни микс сво-га оца, До-бри-це Ћо-си-ћа и Зо-ра-на Ћин-ђи-ћа – или са-мо згод-на ма-ке-та у ру-ка-ма до-ма-ћих и стра-них спин док-то-ра и мар-ке-тин-шких струч-ња-ка. И да ли је Ни-ко-лић у ста-њу да сво-јим са-мо-у-ким по-ли-тич-ким та-лен-том, без ве-ћих уну-тра-шњих ло-мо-ва, од ха-о-тич-не ар-ми-је тран-зи-циј-ских гу-бит-ни-ка и при-град-ских ман-га-ша са-чи-ни јед-ну озбиљ-ну кон-зер-ва-тив-ну и др-жа-во-твор-ну стран-ку. Ми-слим да ће-мо пот-пу-ни-ји и ви-ше-ма-ње де-фи-ни-ти-ван од-го-вор на ова пи-та-ња, као и на не-ка дру-га, има-ти за ма-ње од го-ди-ну да-на.

- У раз ма тра ни ма „ло ших сце на ри ја” и „опа сних ин стру мен та ли за ци ја”
не из о став на је по ста ла и Вој во ди на. Ваш ча со пис је про шле го ди не ор га ни зо вао струч ни скуп и об ја вио по себ но из да ње под на сло вом „Вој во ђан ско пи та ње”
„ а Ви сте у ње му обра зло жи ли за што Вој во ди ну сма тра те „ве штач ком тво ре ви ном”
. Мо же ли до и ста, у овој те шкој го ди ни пред на ма, „вој во ђан ско пи та ње”
„ би ти ак ти ви ра но и упо тре бље но про тив Ср би је?

Из-раз „ве-штач-ка тво-ре-ви-на” упо-тре-био сам по-ма-ло иро-нич-но да бих нер-ви-рао

ко-ле-ге ауто-но-ма-ше, али и ука-зао на ап-сурд да су сво-је-вре-ме-но као фа-кул-та-тив-не би-ле тре-ти-ра-не гра-ни-це јед-не су-ве-ре-не др-жа-ве ка-ква је би-ла бив-ша СФРЈ, а и да-нас су не-ки скло-ни да на сли-чан на-чин тре-ти-ра-ју гра-ни-це Ср-би-је, док се окви-ри и „те-ри-то-ри-јал-ни ин-те-гри-тет” ад-ми-ни-стра-тив-них је-ди-ни-ца сма-тра-ју не-до-дир-љи-вим као све-те кра-ве. Мо-ји пре-ци су се ро-ди-ли и умр-ли не зна-ју-ћи да жи-ве у Вој-во-ди-ни. Зна-ли су за Сом-бор, Бач-ку, Ма-ђар-ску, Аустри-ју, Ср-би-ју и Ју-го-сла-ви-ју. Али све ин-сти-ту-ци-о-нал-не тво-ре-ви-не су ви-ше или ма-ње ве-штач-ке и ре-зул-тат су не-ког по-ли-тич-ког и исто-риј-ског ин-же-ње-рин-га. Да-нас је вој-во-ђан-ски „ен-ти-тет” по-ли-тич-ка ре-ал-ност и пи-та-ње је са-мо да ли ће и он свој на-ста-ју-ћи иден-ти-тет гра-ди-ти у опре-ци пре-ма Ср-би-ји и срп-ству, као што је то био слу-чај у Цр-ној Го-ри, или као не-ка вр-ста на-ци-о-нал-не аван-гар-де, пред-вод-ни-ка и Пи-је-мон-та за XXI век. Но, за раз-ли-ку од ве-ћи-не оста-лих отво-ре-них др-жав-них про-бле-ма, чи-ји ко-нач-ни рас-плет ви-ше ни-је до-ми-нант-но у срп-ским ру-ка-ма, ис-ход вој-во-ђан-ске при-че – ако је то за не-ку уте-ху – још увек пре-те-жно за-ви-си од нас. При том, не-ма сум-ње да ће у на-ред-ном пе-ри-о-ду, вој-во-ђан-ско пи-та-ње би-ти отва-ра-но из раз-ли-чи-тих угло-ва, и то не са-мо од стра-не по-је-ди-них ал-бан-ских и ма-ђар-ских ло-би-ја. Али, уко-ли-ко са овим исто-риј-ским ис-ку-ством и по-сто-је-ћом де-мо-граф-ском струк-ту-ром у Вој-во-ди-ни ни-смо у ста-њу да се из-бо-ри-мо са иза-зо-ви-ма, он-да за-и-ста ни-смо ни за-слу-жи-ли ни-шта бо-ље од прет-ку-ма-нов-ске Ср-би-је.

КА-ТА-ЛОГ ПРО-ПУ-ШТЕ-НИХ ПРИ-ЛИ-КА

- Шта би, у укуп-ној си-ту-а-ци-ји ка-ква је-сте, тре-ба-ло да чи-ни јед-на па-мет-на и од-го-вор-на срп-ска вла-да?

Ми-слим да би јед-на „па-мет-на и од-го-вор-на” срп-ска вла-да тре-ба-ло да, све-сна иза-зо-ва ко-ји у на-ред-ним ме-се-ци-ма сто-је пред др-жа-вом, по-ну-ди свим пар-ла-мен-тар-ним стран-ка-ма фор-ми-ра-ње кон-цен-тра-ци-о-не вла-де и да ра-ди на ус-по-ста-ви што ши-рег дру-штве-ног кон-сен-зу-са пред пред-сто-је-ће пре-го-во-ре о ста-ту-су Ко-со-ва и Ме-то-хи-је и бу-дућ-но-сти За-јед-ни-це СЦГ. То би би-ло ко-рект-но, без об-зи-ра што та по-ну-да ве-ро-ват-но не би би-ла при-хва-ће-на од стра-не две

нај-веће опозиционе странке. Иако се такав став ДС и СРС може разумети (предвиђајући недовољан расплет, они не желе да предјавношћу деле одговорност за то), ми-слим да инсистирање на хитним ванредним изборима у предвечерје преговора није ни реално, а ни политички оправдано. Нема сумње да Србија заслужује бољу владу од ове коју има, али ми-слим да су минималне шансе да би је након избора у овом тренутку и у овим условима могла заишта и добити.

• За ложили сте се да Србија много одлучније, са много мање комплексом са авише расположивих аргумената, постоје ли такве дејтонске рањивости Дејтонског споразума на штету Српске и успостаје ли она ложију између стајалишта КиМ и стајалишта Срба у БиХ. Има ли реалних шанси да се зна какав ће препоруче збиљати постоје део српске политичке страстије?

Назнака има, али су оне и даље врло стидљиве и лично закасне. И даље је веома снажан „хашко-сребренички“ комплекс, односно бојазан да не будемо оптужени за „мешање у унутрашње ствари суверене БиХ“. Као да нисмо потписници и гарантни дејтонског споразума, и као да тамо немамо го-то-во милион и по сународника чија нас се политичка судбина итекако мора тичати. Како среће да је раније повучена та аналогна између положаја и стремења Срба у БиХ и косовских Албанаца. Али Милошевићев режим је годинама одбијао сваку помињање о томе, а сада би нам то била национална премија којој не смемо ни да се надамо. И овај пример показује, с једне стране, политичку кратковидост тадашње власти, а са друге мере на шег државног и националног пораза.

• Сматрате да су Срби током деветдесетих „у великој мери плаћали цех за америчку подршку Израелу у спору са Палестинцима, односно за непријатељски став САД против Ирака“. Колико ће та америчка потреба да на Балкану „пружи извесне компензације муслиманском свету“ утицати на српску политику у преговори о КиМ, на стајалиште Српске, и уопште на довршење таквог политичке и геоекономске преконалазије Балкана?

Плашим се да би Срби и даље могли бити такоци потребе САД да се представе као пријатељ „добрих“, проамеричких муслимана, за разлику од оних лоших,

ко-је бом-бар-ду-ју по Сред-њем ис-то-ку. У су-шти-ни, Бу-шо-ва ад-ми-ни-стра-ци-ја не-ма не-ки из-ра-жен ан-ти-срп-ски им-пулс, ка-кав је у ве-ли-кој ме-ри био при-су-тан за вре-ме Кли-н-то-но-вог ман-да-та. Али је по ме-ди-ји-ма, као и де-ло-ви-ма ди-пло-мат-ског апа-ра-та, ипак оста-ло до-ста инер-ци-је и не-га-тив-них сте-ре-о-ти-па о Ср-би-ма као „ло-шим мом-ци-ма” на Бал-ка-ну. Ми-слим да је у пр-вом пе-ри-о-ду пост-пе-то-ок-то-бар-ске вла-сти, а на-ро-чи-то по-сле 11. сеп-тем-бра, про-пу-ште-на при-ли-ка да се, игра-ју-ћи на кар-ту „бор-бе про-тив (ислам-ског) те-ро-ри-зма”, озбиљ-ни-је по-пра-ве срп-ске по-зи-ци-је у Ва-шинг-то-ну. Али ха-шка ом-ча, с јед-не, и ди-вља бор-ба за власт уну-тар са-ме Ср-би-је, с дру-ге стра-не, бр-зо су за-тво-ри-ли ту бле-ду мо-гућ-ност.

СИ-СТЕ-МИ ЛЕ-ГА-ЛИ-ЗО-ВА-НЕ КО-РУП-ЦИ-ЈЕ

• За раз-ли-ку од де-ве-де-се-тих, са-да у САД де-лу-је и „срп-ски ко-ку-с. Да ли је тај ло-би-стич-ки по-ку-шај део мар-ке-тин-га јед-ног до-ма-ћег по-ли-тич-ког фак-то-ра, згод-но спа-ко-ва-на при-чи-ца за уну-тра-шњу упо-тре-бу, или до-и-ста има не-ке ре-ал-не по-ли-тич-ке до-ме-те у по-ли-тич-ком си-сте-му ка-кав је аме-рич-ки?

Чи-та-в тај ло-би-стич-ки си-стем у Аме-ри-ци је за-пра-во са-мо не-ка вр-ста ле-га-ли-зо-ва-не ко-руп-ци-је, ко-ја се на тај на-чин по-ку-ша-ва др-жа-ти под кон-тро-лом. Ипак, ве-ћи ма-не-вар-ски про-стор за спољ-но-по-ли-тич-ко ло-би-ра-ње по-сто-ји са-мо у пи-та-њи-ма о ко-ји-ма аме-рич-ка по-ли-ти-ка још ни-је за-у-зе-ла чврст став и за ко-ја ни-је про-це-ње-но да су од „ви-тал-ног на-ци-о-нал-ног ин-те-ре-са”. Али то не зна-чи да не тре-ба по-ку-ша-ва-ти и чи-ни-ти све што се мо-же на по-пра-вља-њу сли-ке о Ср-би-ма и Ср-би-ји у очи-ма аме-рич-ких зва-нич-ни-ка и јав-но-сти. Но, не тре-ба се за-ва-ра-ва-ти. На вр-хун-цу сво-је гло-бал-не ге-о-по-ли-тич-ке мо-ћи Аме-ри-ка нам ни-је ни са-ве-зник ни при-ја-тељ, и нај-ви-ше че-му се мо-же-мо на-да-ти је-сте да нам (по-но-во) не по-ста-не ни отво-ре-ни не-при-ја-тељ. Том скром-ном, али ни ма-ло јед-но-став-ном ци-љу тре-ба да бу-ду усме-ре-ни на-по-ри на-ше ди-пло-ма-ти-је, на-ше по-сло-вич-но не-сло-жне ди-ја-спо-ре, па и на-шег „ко-ку-са” – уко-ли-ко је зби-ља до-бро-на-ме-ран и при-ја-тељ-ски.

• Уређујете и издајете, понашем мишљењу, дуго већ најбољича сопис за политичку теорију и анализу у овом делу Европе. Понашем мишљењу, да ли је српска политика мишао, у бурним збивањима на крају прошлог и почетку овог миленијума, била навишњи искушења кроз која су пролазили на род и држава?

Очигледно да није. То више него јасно показује већ лети-мичан поглед на развалине наше државне зграде, наше културе и наше економије. Не само да овдашња политика и интелектуална елита није успела да предвиди непомредну пропаст совјетске империје – то генерално није пошло за руком ни светској друштвеној мисли – него чак није успела да извуче ни адекватну поуку из тог епохалног догађаја, након што се он одиграо. Ане-сте-зи-ра-на и помало корумпирана Брозовом верзијом „гулаш“ социјализма, пребрзо је заборавила Бога, српство и традицију, да би, крајем осамдесетих, у једном бистром комунистичком апартчику олако препознала националног спаситеља, а онда, разочаравши се опет преко ноћи, окренула новим глобализацијским божанствима. Све се то одиграло у свега десетак година и са мањевише истим актери-ма, и кроз све те драматично се похабила како интелектуална, тако и морална супстанца српске интелигенције. Но, ма колико о њој – и себи унутар ње – са разлогом лоше мислили, мора нам бити јасно да без обнове националне интелигенције и нове српске политичке мисли неће бити ни државне и народне обнове. Баш као свака болест и квариње – и опоравак почиње од главе.

РАД И НАДА, УПР-КОС СВЕ-МУ

• Колико је актуелна политика елита, говоримо пре свега о оним кључним актери-ма, спремна да чује глас добог на мерних стручњака? Да ли Вас је неко од оних који доносе пре судне одлуке звао и тражио савет, критику, анализу, предвиђање?

По-след-њих го-ди-на – да. У сва-ком слу-ча-ју, зо-ву и пи-та-ју знат-но ви-ше не-го ра-ни-је. Али не-си-сте-ма-тич-но, по-вре-ме-но и углав-ном тек он-да ка-да им ства-ри кре-ну ло-ше, ка-да се ја-ви не-ки кон-кре-тан про-блем и ка-да су мно-ге при-ли-ке за по-во-љан раз-вој већ про-пу-ште-не. Сем то-га, по-не-кад ни-је ја-сно да ли је и ко-ли-ко у пи-та-њу искре-на же-ља да чу-ју ва-ше ми-шље-ње, а ко-ли-ко на-ме-ра да вас лич-ним кон-так-том и фор-мал-ним ува-жа-ва-њем евен-ту-ал-но па-ци-фи-ку-ју, или бар оту-пе кри-тич-ку оштри-цу ва-ших бу-ду-ћих јав-них на-сту-па.

• Ако се за го̀дѝну да̀ на срет̀ нѐ мо да у раз̀ го̀ во̀ ру за „НА̀ ЦЍ ЈУ рѐ зѝ мѝ ра̀ мо 2006. го̀дѝну, шта мѝ слѝ те: у ко̀ јој, ка̀ квој и ко̀ лѝ кој др̀ жа̀ ви ће се то до̀ го̀ дѝ ти?

У ис-тој оној и оно-ли-кој у ко-јој и са-да раз-го-ва-ра-мо. Али то је по-ма-ло пи-тиј-ски дво-сми-слен од-го-вор, ко-ји алу-ди-ра на и да-нас уве-ли-ко вир-ту-е-лан ста-тус За-јед-ни-це СЦГ, а по-го-то-во Ко-со-ва у од-но-су на Ср-би-ју. То-ком упра-во про-те-кле го-ди-не, пре не-го што су от-по-че-ли пре-го-во-ри о ста-ту-су Ко-сме-та, чак и пре не-го што је по-ста-ло ја-сно да ће пре-го-во-ра би-ти, Ко-со-во је за-хва-љу-ју-ћи пер-фид-ним од-лу-ка-ма ше-фа УН-МИК-а Со-ре-на Је-се-на Пе-тер-се-на, а уз бла-го-слов Бри-се-ла и Ва-шинг-то-на, учи-ни-ло не-ко-ли-ко круп-них ко-ра-ка ка фак-тич-кој не-за-ви-сно-сти. За ње-го-вог ман-да-та чи-та-в низ функ-ци-ја ко-је чи-не уоби-ча-је-не пре-ро-га-ти-ве су-ве-ре-не др-жа-ве пре-ба-чен је у над-ле-жност тзв. ко-сов-ских при-вре-ме-них ин-сти-ту-ци-ја и са-да се чи-ни да су ко-сов-ски Ал-бан-ци до-шли на до-мак ко-нач-ног ци-ља – фор-мал-не не-за-ви-сно-сти и сво-је сто-лице у УН. Ипак, ве-ру-јем да до тог по-след-њег ко-ра-ка не-ће до-ћи, а сва-ка-ко не у овој го-ди-ни. Исто та-ко, чи-сто сум-њам да ће се Ђу-ка-но-ви-ће-ва за-ста-ва до кра-ја го-ди-не за-ле-пр-ша-ти на Ист Ри-ве-ру. Међу-тим, пла-шим се да Ср-би-ја ви-ше не-ма ни по-ли-тич-ког, ни еко-ном-ског, ни ди-пло-мат-ског, ни де-мо-граф-ског ка-па-ци-те-та, као ни вој-не, ни кул-тур-не ни пси-хо-ло-шке ре-сур-се, да би мо-гла да за-и-ста ин-те-гри-ше ова два „ен-ти-те-та” на-ста-ла на ње-ном исто-риј-ском, ге-о-граф-ском и ду-хов-ном сре-ди-шту. Сто-га ће, пре или ка-сни-је, не-ки бо-лан исто-риј-ски ком-про-мис би-ти не са-мо нео-п-хо-дан, не-го и по-же-љан. Али не на на-чин и по сце-на-ри-ју Со-ње Би-сер-ко и Че-до-ми-ра Јо-ва-но-ви-ћа. Оно што ми се, пак, чи-ни под-јед-на-ко из-ве-сним и по-же-љним је-сте то да ће кроз го-ди-ну да-на по-ли-тич-ка си-ту-а-ци-ја у Ср-би-ји би-ти знат-но ја-сни-ја и чи-сти-ја. Мно-ге ма-ске ће де-фи-ни-тив-но па-сти и ви-де-ће се ко-ли-ко је ко-био искрен, спо-со-бан и до-бро-на-ме-ран – би-ло да је реч о вла-сти, опо-зи-ци-ји, или ме-ђу-на-род-ним ин-сти-ту-ци-ја-ма и „ме-ди-ја-то-ри-ма”. А пре све-га ће би-ти ја-сни-је то да ли смо бли-же гра-ђан-ском су-ко-бу и ха-о-су, или на-ци-о-нал-ној и др-жав-ној кон-со-ли-да-ци-ји. Ре-ал-но, ве-ћи су из-гле-ди за оно пр-во, али нам оста-је да се на-да-мо и на-рав-но да ра-ди-мо на овом дру-гом. <

(Јануар-фебруар 2006)